

Tárgytematika / Course Description

Korunk irodalma, gyermekirodalom

AKNB_TTTM037

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: Sütő Csaba András

Félév / Semester: 2022/23/1

Beszámolási forma /

Assesment: Vizsga

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 3/1/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 0/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A tantárgy célja - GYERMEKIRODALOM

A klasszikus és a 20-21. század gyermek- és ifjúsági irodalmának és értékeinek megismertetése; a gyermek- és ifjúsági irodalom történetének és a hozzá kapcsolódó irodalomelméleti ismereteknek az elsajátíttatása.

Széles körű ismeretanyag elsajátíttatása a gyermek- és ifjúsági irodalom tárgyköréből; a tanítói olvasási szokások formálása az igényes ízlésnek és az értelmiségi életre felkészülésnek megfelelően; a hallgatók esztétikai értéktudatának gazdagítása; az alapvető értelmezési stratégiák elsajátítása; a hallgatók befogadói érzékenységének és empátiakészségének fejlesztése a gyermek- és ifjúsági irodalmi olvasmányok újraélésével és újraértelmezésével.

A hallgató ismerje meg a klasszikus és a 20-21. század gyermek- és ifjúsági irodalmát, elméleti és történeti kérdéseit, legfontosabb műfajait, alkotásait! Ismerje meg és váljon rendszeres olvasójává a gyermek- és ifjúsági folyóiratoknak! Legyen képes - leendő hivatásával összhangzásban - a 6-14 éves korosztálynak közvetíteni a magyar és az egyetemes kultúra értékeit!

A tantárgy célja - KORUNK IRODALMA

Korunk és a 20. század jelentős és reprezentatív írói-költői életműveinek, irányzatainak megismertetése, megalapozandó a kortárs szépirodalmi produktumok befogadását.

A tantárgy célja, hogy a hallgató szépirodalmi műveltségét elmélyítse és gyarapítsa. A kortárs irodalom horizontjában feltáruló irodalmi tradíciókkal találkozva, a hallgató korábbi irodalmi ismereteit integrálja, korunk jelentős műveihez különböző nézőpontokból és korszerű módszerekkel megközelítve, műelemző készségét, irodalomelméleti tudását magasabb szintre emelje. Esztétikai, etikai fogékonyságát és ítélőképességét fejlessze. Segítségére legyen abban, hogy saját olvasmányait jó ízléssel válogathassa meg.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

I GYERMEKIRODALOM

AZ ELŐADÁSOK TÉMAKÖREI

1. Bevezetés a gyermek- és ifjúsági irodalom világába: A gyermekirodalom fogalma, helye az irodalom egészében. Forrásai és műfajai. Kritika és recepció
2. A gyermeki olvasáskultúra és a gyermekirodalom születése, változásai. Az eredeti magyar gyermekirodalom vázlatos története a 20. század közepéig
- 3-4. Gyermekköltészet. A gyermekvers fogalma, jellegzetességei és határai, tartalmi és formai jellemzői. A népköltészet és a gyermekvers kapcsolata. A népi gyermekversek (mondókák) típusai
5. A népmese: történeti kérdések, műfaji sajátosságok, a népmese gyűjtés és népmese gyűjtemények, mesemondók. Mesemotívumok; az európai és a keleti mese. A mese szerkezeti felépítése, formai elemei. Mesetípusok. A fantasztikum szerepe a tündérmesékben. Azonosságesztétikai és meglepetés-esztétikai eszközök. A tündérmese világa, szerepkörei
6. A népmese: szóbeliség és írásbeliség. Nagy magyar mesemondók (Arany László, Benedek Elek, Móra Ferenc). Benedek Elek munkássága. A Magyar mese- és mondavilág, A Grimm testvérek munkássága, mese gyűjtemények
7. A monda: keletkezése, műfaji jellemzői. Mondatípusok és mondakörök. A monda történelemszemlélete, mondagyűjtemények
8. Klasszikus meseirodalom A fabula. A reneszánsztól a romantika mesevilágáig. A műmese. Andersen mesevilága. A szecesszió mesevilága
9. A meseregény műfaji sajátosságai klasszikusai (történeti áttekintés). Az ifjúsági regény születése, klasszikusai. A robinsonádtól a fantasyig. A magyar ifjúsági regény születése, klasszikusai. Az ifjúsági regény jelenéről
10. A modern gyermekvers értékei. Kitekintés az elmúlt fél évszázad gyermekköltészetére
11. A modern mese és meseregény bemutatása: forrása, élménykörei, gondolatisága. Líraiság, ironia és groteszk a mesében
12. Jelenségek a kortárs gyermekprózában: az 1980-as, 1990-es évek gyermektörténetei, ifjúsági regényei. Tabutörések a nyugat-európai és a magyar gyermekirodalomban. A kortárs horizont
13. Gyermekirodalom és vizualitás. Az illusztráció. Szöveg és kép: a képeskönyvtől a képregényig
14. A kortárs gyermekirodalom aktuális kérdései

A szemináriumok témakörei

1. Ismerkedés a tárgy programjával és követelményeivel. A szemináriumok feladatai. Legfontosabb szakirodalom
2. A magyar gyermekköltészet elméleti-poétikai megközelítési lehetőségei (olvasás, elemzés, interpretáció)

3. A magyar gyermekvers I. (Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes)
4. A magyar gyermekvers II. (Kormos István, Tamkó Sirató Károly,)
5. A gyermekvers változásai a 20. században. Szabad vers, szabadvers és prózavers (Kiss Anna, Ágai Ágnes, *Ami a szívedet nyomja*)
6. Meseelemzés, mesefeldolgozás: a párhuzamos meseelemzés módszere
7. A monda: a *Régi magyar mondák* meséinek/mondáinak elemzése. Mondák elemzése a *Magyar mese- és mondavilág* c. kötetből. A mondakincs az irodalomban
8. Az ifjúsági regény változatai (Mándy, Gion, Szabó Magda, Páskándi)
9. Klasszikus meseregények elemzése (Collodi, Kipling, Swift, Milne, Saint-Exupéry)
10. Lázár Ervin meséinek, meseregényeinek bemutatása (*A hétfejű tündér, Szegény Dzsoni és Árnika, A négyszögletű kerek erdő*)
11. Kortárs meseregények elemzése (Békés, Csukás, Darvasi, Berg)
12. A verses meseregény (Varró)
13. Hallgatói projektmunkák bemutatása
14. A félév zárása

II. KORUNK IRODALMA

AZ ELŐADÁSOK TÉMAKÖREI

1. Bevezetés a 20. századi irodalom tanulmányozásába. A századvég és a századelő művészeti tendenciáinak bemutatása. Szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió
2. Az evidenciák válsága. Társadalom, nyelv, filozófia a 19-20. század fordulóján; hatásuk a művészetekre. Az avantgárd irányzatai
3. Líratörténeti fordulat(ok). A líra műnemének megújulása az avantgárdon belül és azon túl (Guillaume Apollinaire, Rainer Maria Rilke költészete)
4. Líratörténeti fordulat(ok). A líra műnemének megújulása az avantgárdon belül és azon túl. T. S. Eliot költészete
5. Az orosz irodalmi megújulás a 20. század első évtizedeiben. Majakovszkij és Ahmatova költészetének bemutatása

6. Amerikai líra a 20. század első felében. Az amerikai költészet főbb vonalainak áttekintése (W. C. Williams, e. e. cummings)
 7. A német próza a 20. század első felében (Kafka, Mann)
 8. Amerikai próza a 20. században (Doctorow)
 9. A latin-amerikai próza a 20. században – a novella (Jorge Luis Borges)
 10. A latin-amerikai próza a 20. században – a regény (Gabriel García Márquez)
 11. Alternatív nézőpontok a prózában I. (Orhan Pamuk, Jean-Marie Gustave Le Clézio)
 12. Alternatív nézőpontok a prózában II. (Salman Rushdie)
 13. A dráma a 20. században (Eugene O'Neill, Tennessee Williams, Arthur Miller, Samuel Beckett, Tom Stoppard)
 14. A félév zárása
-

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

A félév lezárásának módja: aláírás és vizsga (kollokvium). Az aláírás megszerzése a kollokviumra bocsátás feltétele.

A kollokviumon mind a gyermekirodalom, mind a 20. századi világirodalommal kapcsolatos ismereteket számon kérjük. A vizsgán a félév során elolvasott szépirodalmi olvasmányokról is be kell számolni.

A szemináriumok műhelymunka jellegűek: azaz folyamatos és állandó együttműködést igényelnek a szeminárium vezetőjével. Az aktív munkálkodás, a megfelelő munkamorál és munkafegyelem alapkövetelmény.

A hallgató a félév során szóbeli és/vagy írásbeli referátumot, valamint projekt munkát készít; a választott témában elmélyül, a szövegeket bemutatja, mindehhez felhasználja a tematikában megadott, valamint az önálló kutatómunka során fellelt szakirodalmi apparátust (könyv, tanulmány, kritika, recenzió, elemzések).

A hallgatók kötelesek **saját jegyzetet** készíteni az előadások és szemináriumok anyagából, azt az utolsó szorgalmi héten a kurzusvezető oktatónak bemutatni.

Az előadások látogatása kötelező. A jelenlétről jelenléti ívek segítségével folyamatosan tájékozodom.

Az előadásokról és a gyakorlati foglalkozásokról maximum 3 óra hiányzás tolerálható. A mulasztások igazolására a gyakorlati foglalkozások végén kerülhet sor.

A hallgatók a foglalkozásokon mobiltelefonjaikat, IKT-eszközeiket csak a kijelölt formában használhatják.

GYERMEKIRODALOM

Kötelező jegyzet

Komáromi Gabriella (szerk.): *Gyermekirodalom*. Bp., 1999, Helikon Kiadó, 352 p.[1]

Jegyzet-kiegészítések[2]

Bognár Tas: *Elemzések a gyermek- és ifjúsági irodalom körében. (Regények, meseregények.)* Bp., 1990, Tankönyvkiadó. 239 p.

Bognár Tas: *A magyar gyermekvers*. Bp., 2001, Nemzeti Tankönyvkiadó. 316 p.

Bognár Tas: *Gyermekpróza: világ- és magyar irodalom*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2004, 278 p.

Bálint Péter (vál. És szerk.): *Közelítések a meséhez. A mese értelmezhetőségei*. Debrecen, 2003, Didakt K. 223 p.

Boldizsár Ildikó: *Varázslás és fogyókúra. Mesék, mesemondók, motívumok*. Bp., 1997, József Attila Kör – Kijárat Kiadó. 219 p.

Boldizsár Ildikó: *Mesepoétika*. Bp., 2004, Akadémiai Kiadó. 312 p.

Propp, V. J.: *A mese morfológiája*. 2. javított kiadás. Bp., 1995, Osiris – Századvég Kiadó. 213 p.

KÖTELEZŐEN OLVASANDÓ SZÉPIRODALOM

KORUNK IRODALMA

Líra

A felsorolt szerzők költészetének megismeréséhez erősen ajánlott minimum 5 verset alaposan elolvasni, ezeket a kollokviumi tételbe beépíteni, néhány helyen konkrét címeket adtam meg, ez lehet támpont, de nem kell ragaszkodni hozzá.

Anna AHMATOVA versei

Guillaume APOLLINAIRE versei (Egy szép vörössesszőkéhez, Kikerics, Égőv, A Mirebeau-híd, A megsebzett galamb és a szökőkút)

Edward Estlin CUMMINGS versei

Thomas Stearns ELIOT versei (J. Alfred Prufrock szerelmes éneke, Hamvazószerda, Négy kvartett)

Vlagyimir Vlagyimirovics MAJAKOVSZKIJ versei

Rainer Maria RILKE versei (Orfeusz, Euridiké, Hermész; A párduc; Körhinta)

William Carlos WILLIAMS versei

Epika I. A felsoroltak közül 3 kötet elolvasása kötelező.

António Lobo ANTUNES: És visszatérnek a karavellák. Európa Könyvkiadó, Bp., 2008

Albert CAMUS: Közöny. Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp., 1987

Günter GRASS: A bádogdob. Magvető Kiadó, Bp., 1973

Bohumil HRABAL: Őfelsége pincére voltam. Európa Könyvkiadó, Bp., 1990

Franz KAFKA: A per. Európa Könyvkiadó, Bp., 1968

Milan KUNDERA: A lét elviselhetetlen könnyűsége. Európa Könyvkiadó, Bp., 1992

Thomas MANN: Halál Velencében, Tonio Kröger, Mario és a varázsló. Európa Kiadó, Bp., 1984

Bernhard SCHLINK: A felolvasó. Helikon Kiadó, Bp., 2000

José Saramago: Vakság. Európa Könyvkiadó, Bp., 2008

Epika II. A felsoroltak közül 3 kötet elolvasása kötelező, egy szerzótől egy mű választható.

Jorge Luis BORGES: Bábeli könyvtár (válogatott prózaművek). Európa Kiadó, 2005

Jean Marie Gustave LE CLÉZIO: Aranyhalacska. Európa Kiadó, Bp., 2008

Jean Marie Gustave LE CLÉZIO: Körforgás. Európa Kiadó, Bp., 2006

Edgar Laurence DOCTOROW: Ragtime. Európa Kiadó, 1979

Gabriel García MÁRQUEZ: A szerelemről és más démonokról. Magvető, Bp., 1994

Gabriel García MÁRQUEZ: Szerelem a kolera idején. Magvető, Bp., 1992

Gabriel García MÁRQUEZ: Száz év magány. Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp., 1983

Mario Varga LLOSA: A város és a kutyák. Európa Kiadó, 2004

Orhan PAMUK: A nevem Piros. Ulpius-ház Könyvkiadó, Bp., 2007

Orhan PAMUK: Furcsaság a fejemben. Helikon Kiadó, Bp., 2016

Orhan PAMUK: Hó. Ulpius-ház Könyvkiadó, Bp., 2005

Salman RUSHDIE: Sátáni versek. Konzorcium Kiadó, Bp., 2004

Salman RUSHDIE: Az éjfél gyermekei. Helikon Kiadó, Bp., 2014

Salman RUSHDIE: Szégyen. Helikon Kiadó, Bp., 2018

Dráma (3 dráma elolvasása kötelező)

Tennessee WILLIAMS: A vágy villamosa

Arthur MILLER: Az ügynök halála

Eugene O'NEILL: Utazás az éjszakába

Samuel BECKETT: Godot-ra várva

Tom STOPPARD: Rosencrantz és Guildenstern halott

GYERMEKIRODALOM

Arany László: Magyar népmesék (5 szabadon választott mese)

Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese (5 szabadon választott mese)

A Grimm testvérek meséiből (5 szabadon választott mese)

Benedek Elek: Magyar mese- és mondavilág (5 szabadon választott mese és 5 monda)

Andersen, Hans Christian: A rendíthetetlen ólomkatona, A teáskanna, A kis hableány, A fenyőfa, A császár új ruhája, A rút kiskacsa

Lewis Carroll: Alice Csodaországban (meseregény)

Antoine De Saint-Exupéry: A kis herceg (meseregény)

Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai (ifjúsági regény)

Alan Alexander Milne: Micimackó. Micimackó kuckója (meseregény)

Carlo Collodi: Pinokkió (meseregény)

Rudyard Kipling: A dzsungel könyve (regény)

Felix Salten: Bambi (állatregény)

Jonathan Swift: Gulliver utazásai (regény)

Eric Knight: Lassie hazatér (állatregény)

Molnár ferenc: A Pál utcai fiúk

Ágai Ágnes: A titkokat az ujjaimnak mondom el (a teljes kötet)

KISS ANNA: Alattunk is laknak, felettünk is laknak (5 szabadon választott vers kötelező)

Nemes Nagy Ágnes: Mennyi minden; Szökőkút; Lila fecske; Gondoljrá-m-virág (5 szabadon választott vers kötelező)

Nemes Nagy Ágnes: Bors néni könyve

Tamkó Sirató Károly: Pinty és ponty; Szélkiáltó; Tengerecki hazaszáll (5 szabadon választott vers kötelező)

Weöres Sándor: Bóbita; Ha a világ rigó lenne (5 szabadon választott vers kötelező)

Ami A Szívedet Nyomja. Kortárs svéd gyermekversek (5 szabadon választott vers kötelező)

Kormos István: Mese Vackorról, egy pisze kölyökmackóról

Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék; Velem mindig történik valami (egy kötet kötelezően választandó!)

Lázár Ervin: A hétfejű tündér című mesekötet + választhatóan 2 meseregény kötelező (A kisfiú és az oroslánok, Berzsián és Dideki; Szegény Dzsoni és Árnika; Gyere haza, Mikkamakka, A Négyszögletű Kerek Erdő)

Gion Nándor: A kárókatona még nem jöttek vissza (ifjúsági regény)

BÉKÉS PÁL: Félőlény

ASTRID LINDGREN: Harisnyás Pippi

Friss tinta, tinta, tinta! Mai gyermekversek. Csimota – Pozsonyi Pagony, Bp., 2005

Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen.* Magvető, 2003

Darvasi László: *Trapiti, avagy a nagy tökfőzelék háború.* Magvető, Bp., 2002

[1] A kötelező jegyzetet el kell olvasni és meg kell tanulni.

[2] A jegyzet-kiegészítések folyamatos használata az előadásokon elhangzottak megértését és elmélyítését szolgálja. A hallgatók önállóan tájékozódnak a szakirodalomból.